

Postbus 234
7300 AE Apeldoorn
088 310 4000
info@vnog.nl
www.vnog.nl

Aan de leden van de gemeenteraden in de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland

Datum	: 9 februari 2023	Uw brief van	:
Ons kenmerk	: 23-63985/23-088819/AM	Uw kenmerk	:
Behandeld door	: F. Starke	Bijlage(n)	: 1
Onderwerp	: Informatiebrief opvang ontheemden en vluchtelingen		

Beste raadsleden,

Op 24 februari 2022 vielen Russische militairen Oekraïne binnen. Tot onze grote schrik moesten we vaststellen dat er weer een grootschalige oorlog tussen twee landen op het Europese continent plaatsvond. Deze oorlog heeft allerlei economische en geopolitieke onrust tot gevolg, maar bovenal zijn miljoenen Oekraïense inwoners verdreven van huis en haard. Velen zijn op de vlucht, een deel van hen heeft een veilig heenkomen gezocht in Nederland.

Het bieden van een behoorlijke opvang aan deze mensen heeft Nederland voor een uitdaging gesteld. Het kabinet heeft de veiligheidsregio's opdracht gegeven om in samenwerking met de gemeenten opvang te organiseren. Kort daarop liep de reguliere vluchtelingenopvang bij het COA vast en hebben veiligheidsregio's en gemeenten ook een bijdrage geleverd aan de (crisisnood)opvang voor deze groep vluchtelingen.

In de toekomst wordt, met het van kracht worden van de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen, de regie op de opvang-opgave wettelijk belegd bij Commissaris van de Koning, als voorzitter van de Provinciale Regietafel (PRT). In de PRT is ook het (transitieplan)plan vastgesteld waarin is beschreven hoe de crisisnoodopvang wordt overgedragen aan het COA. Dat is voor ons een natuurlijk moment om u te informeren over de rol en activiteiten van de VNOG bij de opvang van ontheemden in 2022.

In de bijlage vindt u een tijdslijn met een aantal relevante besluiten en acties; onderstaand is e.e.a. verder uitgewerkt.

Rol van de veiligheidsregio's

Kort na de invasie werd duidelijk dat er veel vluchtelingen naar Nederland gingen komen. Gelijktijdig was (eind februari 2022) het aantal opvangplekken voor asielzoekers binnen het COA schaars en liep de centrale ontvangstlocatie in Ter Apel tegen haar grenzen. Oekraïense vluchtelingen hebben een andere juridische status dan asielzoekers uit andere landen, op grond van afspraken tussen Oekraïne en de Europese Unie. Voor het kabinet waren dit twee belangrijke redenen om de beide vluchtelingenstromen van elkaar te scheiden en dit bovendien als een crisis aan te merken. Het kabinet heeft daarom de veiligheidsregio's opdracht gegeven om de realisatie van opvang van vluchtelingen uit Oekraïne te coördineren.

Het kabinet voegde aan de opdracht toe in de zoektocht naar opvangplekken ook de (provinciale en gemeentelijke) opgave voor andere groepen asielzoekers niet uit het oog te verliezen en daarom het COA in de regionale coördinatiestructuur te betrekken.

Later werd deze opdracht aangevuld met een concreet aantal crisishulpopvangplekken dat in elke veiligheidsregio gerealiseerd moest worden. Ook hier kregen de veiligheidsregio's een coördinerende taak.

Invulling in VNOG

De coronacrisis heeft de 22 gemeenten en VNOG veel geleerd over de regionale samenwerking en coördinatie van een langdurige crisis. Er is daarom begin maart 2022 gekozen om met een vergelijkbare werkwijze deze opgave gezamenlijk het hoofd te bieden. Echter, anders dan in de coronacrisis, was geen sprake van een formele opschaling en overdracht van bevoegdheden naar de voorzitter van de veiligheidsregio. De VNOG vervult daarom met name een coördinerende rol, gemeenten zijn verantwoordelijk voor de concrete invulling van de opvang van Oekraïners en voor het realiseren van crisishulpopvang.

Bevolkingszorg

Daarom is ervoor gekozen om de coördinatietaken voornamelijk onder te brengen bij Bevolkingszorg: de crisisbeheersingstak van de gemeenten. In eerste instantie hebben operationeel functionarissen vanuit een aantal gemeenten gezamenlijk deze coördinatietaken op zich genomen met ondersteuning vanuit de VNOG. Maar toen bleek dat de opvangcrisis een langdurige karakter kreeg, is ervoor gekozen om dit centraal onder te brengen bij VNOG. VNOG heeft hiervoor mensen ingehuurd en hen ondersteund met eigen personeel. De coördinerend gemeentesecretaris ziet toe op de uitvoering van het werk en is verantwoordelijk voor de afstemming met de andere gemeentesecretarissen in de VNOG; voor de dagelijkse aansturing is een Algemeen Commandant Bevolkingszorg vrijgemaakt.

VNOG faciliteert zo voor bevolkingszorg 24 uur per dag, 7 dagen in de week de coördinatie op de opvanglocaties in het Regionaal Coördinatiepunt Vluchtelingenspreiding. Oekraïense vluchtelingen worden hier aangemeld, veelal vanuit het landelijke coördinatiepunt, en geplaatst op één van de locaties in de regio. Dit is een complex proces van het matchen van vraag en aanbod, waarbij altijd getracht wordt tot mensgerichte oplossingen te komen. Denk daarbij aan het plaatsen van mensen in de buurt van familieleden die reeds ergens een onderkomen hebben gevonden. Maar het gaat ook om het vinden van oplossingen bij sociale problematiek, onder meer door alternatieve plekken te vinden als iemand niet langer op een opvanglocatie kan blijven.

Tenslotte zorgt de Algemeen Commandant ervoor dat waar nodig en mogelijk informatie en tips en trucs worden uitgewisseld. Onder meer door het organiseren van een wekelijks vragenuurtje of door het in contact brengen van gemeenten met elkaar wanneer sprake is van vergelijkbare problematiek. Dit kan bijvoorbeeld gaan om vergunningen, gebruiksovereenkomsten of de verbinding tussen particuliere opvang en gemeentelijke opvang.

Informatievoorziening

Om de gemeenten inzicht te geven in de regionale stand van zaken rondom de opvang opgave heeft de VNOG een dashboard ontwikkeld. Dit dashboard wordt bijgehouden door medewerkers van VNOG, op basis van informatie die door gemeenten wordt aangeleverd. Deze informatie is ook nodig voor de landelijke afstemming en spreiding van vluchtelingen. VNOG is hiervoor aangesloten bij het landelijke Knooppunt Coördinatie en Informatie opvang Oekraïners (KCIO). Tot slot levert het dashboard inzicht voor de staatssecretaris en de lokale bestuurders, zowel voor de actuele stand van zaken als voor de geplande opvangcapaciteit op langere termijn.

Het dashboard is in de loop van 2022 steeds verder doorontwikkeld, mede op verzoek van de burgemeesters in VNOG. Zo komt in het dashboard duidelijk naar voren wat de gemeenten realiseren in de diverse typen opvang voor de verschillende doelgroepen. Denk hierbij aan de gemeentelijke én de particuliere opvang van Oekraïners, de reguliere COA opvang en de crisisnoodopvang ten behoeve van de COA-lijn.

Bestuurlijke afstemming

De burgemeesters kozen voor een nauwe gezamenlijke afstemming in een tweewekelijks overleg. De burgemeesters worden in dit overleg op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen door o.a. de voorzitter VNOG, de coördinerend gemeentesecretaris, Directeur Publieke Gezondheid en de Directeur Veiligheidsregio. De Algemeen Commandant Bevolkingszorg verzorgt een toelichting op de situatie in de regio in feiten en cijfers. Bij dit afstemmingsoverleg is ook de regiomanager van het COA betrokken. Verder is in dit overleg onder meer de gelegenheid om de voorzitter input te geven voor zijn inbreng in het Veiligheidsberaad (het afstemmingsoverleg tussen de 25 voorzitters veiligheidsregio, eventueel aangevuld met betrokken bewindspersonen). Dit heeft onder meer landelijke aandacht opgeleverd voor de vergoedingen voor particulieren die Oekraïners opvangen en voor een aanvullende vergoeding aan de gemeenten voor de inspanningen die zij leveren specifiek voor degenen die in de particuliere opvang verblijven.

Locatieschouw

Gezien de grote tijdsdruk om te komen tot voldoende plekken was het nodig om creatief te zijn in het vinden van geschikte gebouwen of opvanglocaties. Zo zijn er panden die voor de sloop waren bestemd (opnieuw) in gebruik genomen en is gekeken naar leegstaande kantoorlocaties. Niet alles is zonder meer geschikt voor bewoning van mensen. Zeker als mensen onder verantwoordelijkheid van gemeenten worden opgevangen, moet aan enkele minimale voorwaarden worden voldaan met betrekking van veiligheid en gezondheid. Mede gezien de tijdsdruk zijn teams samengesteld van onder meer toezichthouders Bouw van gemeenten, brandveiligheidsinspecteurs van VNOG en adviseurs van GGD NOG om tot een beeld te komen van de (on)mogelijkheden per beoogde locatie.

GGD/GHOR

De komst van een groep mensen in een te realiseren opvanglocatie levert ook druk op voor de zorg in de directe omgeving. Dit levert op diverse plekken in het land knelpunten op, met name in de huisartsenzorg. De GGD en GHOR hebben hier in Noord- en Oost-Gelderland op ingezet, bij aanvang van een opvang is met huisartsen via de bestaande crisisstructuur overlegd hoe de zorg te leveren.

De huisartsen in de regio hebben daarbij de ruimte gekregen om het op een bij hen passende manier in te vullen. Dat resulteerde bijvoorbeeld in een spreekuur op de huisartsenpraktijk of een verdeling van de populatie over enkele praktijken.

GGD en GHOR hebben gezamenlijk aandacht gevraagd voor de financiering van de zorg. Dit was aanvankelijk op een ingewikkelde manier geregeld en is na verloop van tijd verbeterd.

Communicatie

De communicatieadviseurs van gemeenten en VNOG houden nauw contact over de opvang van Oekraïners en andere asielzoekers en wisselen uit waar mogelijk. Ook landelijk is het netwerk van crisiscommunicatieadviseurs actief, met input van adviseurs uit veiligheidsregio's en van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit zorgt ervoor dat er zo weinig mogelijk dubbel werk wordt verricht en dat informatie en producten worden uitgewisseld. Dit gaat enerzijds om procesinformatie over de maatregelen rondom de opvang. Anderzijds betreft dit concrete informatieproducten voor de Oekraïne vluchtelingen in diverse talen; gemeenten gebruiken deze o.a. in opvanglocaties. Aanvankelijk heeft VNOG de algemene woordvoering op dit thema gedaan, maar al snel is gekozen om dit lokaal aan te pakken: in iedere gemeente is de situatie immers weer anders.

Financiën

In 2022 is door medewerkers veel tijd gestoken in de uitvoering van de opdracht die VNOG heeft ontvangen. Voor een deel heeft VNOG hiervoor mensen ingehuurd, voor een deel is er door eigen personeel invulling aan gegeven. Dat betekent dat er extra kosten zijn gemaakt en dat er werk is blijven liggen. Wat dat precies betekent werkt VNOG op dit moment nog uit en wordt aan u gerapporteerd in de jaarrekening. De gemaakte kosten worden bij het ministerie van Justitie en Veiligheid gedeclareerd.

Transitieplan crisisnoodopvang

De coördinatie op het realiseren van voldoende plekken voor de opvang van asielzoekers was enkele jaren geleden onderdeel van een ambtsinstructie aan de Commissarissen van de Koning. In Gelderland is daarom een Provinciale Regietafel (PRT) actief die zich hiermee bezighoudt. Aangezien het COA niet kon voorzien in voldoende opvangplekken voor de reguliere vluchtelingen hebben de veiligheidsregio's in 2022 de aanvullende coördinerende taak gekregen om ook te voorzien in 250 crisisnoodopvangplekken. Aanvankelijk ging het om opvang gedurende twee weken, maar uiteindelijk hebben de diverse gemeenten lange termijn (crisis)noodopvangplekken gerealiseerd, die in 2023 worden afgebouwd cq overgedragen aan het COA.

Het voorzien in crisisnoodopvang is een oneigenlijke taak voor de veiligheidsregio's. In 2023 wordt daarom de taak beleidsmatig weer teruggegeven aan de PRT en tussen 1 april en 1 juli a.s. worden de crisisnoodopvanglocaties overgedragen van de gemeente aan het COA. De veiligheidsregio's hebben dan geen rol meer in de coördinatie en realisatie van crisisnoodopvang. Aan de PRT zijn de gemeenten bestuurlijk vertegenwoordigd. De vertegenwoordiging vindt plaats door de voorzitter VNOG en met ingang van de spreidingswet door de voorzitters van de sub regio's. De PRT wordt voorgezeten door de Commissaris van de Koning.

Tenslotte

In 2022 is door veel mensen heel hard gewerkt om menselijke drama's te voorkomen, of in elk geval niet erger te maken dan ze al zijn door de situatie in hun thuisland. Het is hartverwarmend om te zien hoe de gemeenschappen in VNOG zich hebben opengesteld om vluchtelingen op te vangen, of ze nu uit Oekraïne komen of elders. Hoewel het op plekken ook gepaard is gegaan met frictie, hebben we met elkaar: 834.000 inwoners, 22 gemeenten en VNOG het voor elkaar gekregen om meer dan 3.100 opvangplekken voor Oekraïners en ruim 400 crisisnoodopvangplekken voor andere asielzoekers te realiseren. Daar bovenop hebben voortdurend tussen de 1.500 en 2.000 Oekraïense vluchtelingen gebruik gemaakt van particuliere opvang in onze regio. Dat maakt dat 22 burgemeesters met gepaste trots terugkijken op hoe we met z'n allen de uitdagingen die de oorlog in Oekraïne met zich meebrengt het hoofd hebben geboden.

Tegelijkertijd is de oorlog nog niet voorbij en blijven we gezamenlijk verantwoordelijk voor (coördinatie van) de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Gezien de ervaringen die we in 2022 hiermee hebben opgedaan, hebben wij het volste vertrouwen in de constructieve samenwerking in 2023.

In deze brief hebben wij geprobeerd u een overzicht te bieden van alle activiteiten die vanuit de gemeenten en vanuit VNOG zijn verricht om dit in goede banen te leiden. Er is echter nog zoveel meer over te vertellen. Daarom organiseren wij een webinar voor alle raadsleden in de regio Noord- en Oost-Gelderland. Dit zal plaatsvinden op: **woensdag 29 maart om 19:30 -20:30 uur**. Een separate uitnodiging hiervoor, met link, ontvangt u van ons via uw griffie.

En tenslotte willen we u graag nog wijzen op een artikel in het VNOG-magazine 'voorop in veiligheid' van augustus 2022, met verhalen van verschillende ambtenaren uit gemeenten en de VNOG over hun inzet voor de Oekraïne opvang: [Opvang ontheemden uit Oekraïne - Magazine 'Voorop in Veiligheid' - Editie 2 \(maglr.com\)](https://maglr.com/Opvang-ontheemden-uit-Oekraïne-Magazine-Voorop-in-Veiligheid-Editie-2)

Met vriendelijke groet,

Namens de 22 burgemeesters in het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland,

drs. D.G.L. Kransen
secretaris

A.J.M. Heerts
voorzitter

Bijlage 1: Tijdlijn

Maart 2022	• Na de invasie in Oekraïne werd snel duidelijk dat er veel vluchtelingen naar Nederland kwamen. VNOG is, in overleg en samenwerking met de 22 gemeenten, direct gestart met inventariseren van mogelijke opvanglocaties. • In het Veiligheidsberaad van 7 maart lag de opdracht van het kabinet aan de veiligheidsregio's voor om binnen twee weken tenminste 1.000 opvangplekken per regio te realiseren, met uitzicht op 1.000 aanvullende plekken. Het is gelukt om deze aantallen binnen de VNOG te realiseren. • Deze opdracht is door de voorzitter vertaald in een verzoek aan de colleges van B&W bij brief van 10 maart. • Het AB VNOG constateert dat er verschillend wordt omgegaan met particulieren die Oekraïners opvangen en de gemeentelijke opvanglocaties en vraagt hier (landelijk) aandacht voor. • Op 28 maart ontvangen de veiligheidsregio's het verzoek van het kabinet om per regio 'in de komende week' 100 crisisnoodopvangplekken beschikbaar te stellen voor asielzoekers, in verband met de situatie in Ter Apel.
April 2022	• Op 22 april ontvangen de veiligheidsregio's het verzoek om bovenop de landelijk reeds beschikbare 50.000 opvangplekken er voor 23 juni nog eens 25.000 te realiseren. Deze worden naar omvang van de regio verdeeld, VNOG krijgt in deze opgave 1.620 plekken extra te realiseren.
Juni 2022	• De staatssecretaris van J&V verzoekt elke veiligheidsregio om 225 plekken crisisnoodopvang voor asielzoekers per 1 juli beschikbaar te stellen. • Vanuit het Veiligheidsberaad wordt de staatssecretaris van J&V verzocht om een aantal randvoorwaarden in te vullen om die 225 plekken te kunnen realiseren, waaronder het beschikbaar stellen van personeel, medische zorg en vervoer (bussen). Het rijk blijkt deze randvoorwaarden niet te kunnen invullen. In VNOG is wel crisisnoodopvang gerealiseerd.
Juli 2022	• VNOG verzoekt per brief d.d. 6 juli aan de staatssecretaris van J&V om het draagvlak van de opvang van Oekraïners te blijven steunen. Dit kan door twee punten in de bestaande regels te wijzigen: enerzijds het niet langer opvangen van mensen ('derdelanders') die een tijdelijk verblijfsrecht in Oekraïne hadden, maar afkomstig zijn uit een veilig land en anderzijds het in lijn brengen van de financiële ondersteuning van Oekraïners met die van Nederlandse inwoners. • Met ingang van 19 juli is het beleid over derdelanders uit Oekraïne aangescherpt.
September 2022	• Op 29 september stuurt VNOG opnieuw een brief aan de staatssecretaris van J&V over derdelanders. Deze brief vraagt aandacht voor het voorbereiden van het vertrek van deze mensen uit de gemeentelijke opvang en uit Nederland, uiterlijk 4 maart 2023. Concreet worden 7 suggesties gedaan op welke manier de staatssecretaris ruis kan voorkomen over de (verblijfs)mogelijkheden van deze mensen in Nederland.
November 2022	• Aanvullende opdracht van de staatssecretaris voor nog eens 25.000 opvangplekken voor Oekraïners. Daarmee wordt de GOO gefaseerd opgeschaald naar (landelijk) 90.000 plekken per 1 juli 2023.
December 2022	• Brief van de VNOG aan de CdK over de stand van zaken in de VNOG betreffende de uitvoering van het Transitieplan en de governance rondom de opvang opgave op grond van de zogenaamde spreidingswet.
Januari 2023	• VNOG brengt per brief d.d. 11 januari aandachtspunten n.a.v. ervaringen bij opvang van ontheemde uit Oekraïne en asielzoekers onder de aandacht bij de staatssecretaris J&V.

Februari 2023	• Transitieplan crisisnoodopvang definitief vastgesteld in PRT. Het transitieplan gaat over de overdracht van de verantwoordelijkheid voor crisisnoodopvang voor asielzoekers van de veiligheidsregio's naar het Centraal Orgaan opvang asielzoekers.
Maart 2023	• Startbijeenkomst op 8 maart 2023 van de nieuwe structuur Provinciale regietafel met drie sub regionale (voor)overleggen in de regio Noord- en Oost-Gelderland.

Wetgeving

- *Tijdelijke wet opvang Oekraïners*

In de tijdelijke wet opvang Oekraïners wordt de taak van de gemeentes voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne voor langere termijn vastgelegd, namelijk voor de loop van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming plus 1 jaar.

De tijdelijke wet opvang Oekraïners is van 12 december 2022 tot 13 januari 2023 in consultatie geweest. Na de consultatie wordt de wet voorgelegd aan de Raad van State. Vervolgens wordt het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer ingediend. Waarna de Eerste Kamer zich erover kan buigen. Daarna treedt de wet in werking.

- *Spreidingswet*

Op dit moment is het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COa) afhankelijk van vrijwillige medewerking van gemeenten om opvangplaatsen voor asielzoekers mogelijk te maken. De regering wil dat veranderen. Daarom stelt zij voor om gemeenten een wettelijke taak te geven in het opvangen van asielzoekers. Het wetsvoorstel is geen tijdelijke noodwet maar een permanente regeling voor een nieuw stelsel van asielopvang. Dat stelsel moet er ook voor zorgen dat de opvang van asielzoekers beter wordt verspreid onder de gemeenten waarmee de onderlinge solidariteit wordt bevorderd. Om tot een verdeling van het aantal opvangplaatsen over de gemeenten te komen maakt de minister van Justitie en Veiligheid eens per twee jaar een inschatting van het aantal op te vangen asielzoekers. Zij vertaalt dit naar een mogelijke verdeling van asielzoekers over alle gemeenten. In elke provincie overleggen gemeenten over de verdeling, onder leiding van de commissaris van de Koning. De minister ontvangt hiervan het verslag en neemt daarna een besluit over de verdeling. Daaruit volgt welke gemeente in opvangplaatsen moet voorzien en hoeveel opvangplaatsen dat moeten zijn.

Het is nog niet bekend wanneer de spreidingswet in werking treedt. Op 6 februari heeft de Raad van State haar advies op deze wet openbaar bekend gemaakt.